

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	17
Előszó	19
I. Fejezet: A polgári eljárásjog alapfogalmai	21
1. Az igazságszolgáltatási tevékenység differenciáltsága; a polgári bírászkodás hatóköre	21
2. A polgári ügyek	22
3. A polgári eljárás típusai	23
4. A polgári eljárásjog főbb jogforrásai	25
4.1. Alaptörvény	25
4.2. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény	25
4.3. A polgári eljárásjog további forrásainak tekintendő törvények	28
5. A magyar polgári eljárásjog történetének főbb csomópontjai	29
5.1. Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás hatálybalépésétől az 1911. évi I. törvénycikk megalkotásáig	29
5.2. A Plósz-féle Pp.	30
5.3. Az 1952. évi III. törvény megalkotásához vezető út	31
5.4. Az 1952. évi III. törvény elfogadáskori főbb jellemzői	32
II. Fejezet: A polgári perjog alapelvei	33
1. Az alapelvek szerepe, osztályozása	33
1.1. Igazságszolgáltatási alapelvek	33
1.2. A polgári perjog sajátos alapelvei	34
2. A Pp. alapvető fejezetének rendező elvei	35
3. A Pp. hatálya és a kérelemre történő eljárás elve	37
3.1. A törvény hatálya	37
3.2. A kérelemre történő eljárás elve	37
4. A rendelkezési elv	39
4.1. A kérelemhez kötöttség és a túlterjeszkedés tilalma	40
5. A perkoncentráció elve	41
5.1. A perkoncentráció követelményének címzettjei	42
5.2. Az osztott perszerkezet jelentősége a perkoncentráció megvalósulásában	42
5.3. A perkoncentráció nemzetközi követelményének való megfelelés	43

6. A felek eljárástámogatási kötelezettsége	43
7. A felek peranyag-szolgáltatásának elve	45
8. A felek igazmondási kötelezettsége	46
9. A jóhiszeműség elve	47
10. A bíróság közrehatási tevékenységének jellemzői	49

III. Fejezet: A polgári perben eljáró bíróságok, a bíróság összetétele és a bírák kizárása 53

1. A polgári perben eljáró bíróságok	53
1.1. A Kúria	53
1.2. Az ítélőtáblák	54
1.3. A törvényszékek	54
1.4. A járásbíróságok	54
1.5. A közigazgatási és munkaügyi bíróságok	55
2. A bíróságok összetétele	55
3. A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző	56
4. A bírák kizárása	57
4.1. A kizárás célja, jelentősége	57
4.2. A bírák kizárásának okai	58
4.3. A bíróságok kizárásának okai	60
4.4. A kizárási eljárás lefolytatása	62
4.5. A bírói jogkör korlátozása a kizárási eljárás alatt	63

IV. Fejezet: Joghatóság, hatáskör, illetékesség 65

1. Joghatóság	65
1.1. A joghatóság fogalma	65
1.2. A joghatósági szabályok forrásai	65
2. Hatáskör	66
2.1. A hatáskör fogalma	66
2.2. A törvényszék általános hatáskörébe tartozó ügyek	66
2.3. A járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyek – pertárgyérték alapján	66
2.3.1. Perek, amelyekben a pertárgyérték nem alapozza meg a járásbíróság hatáskörét	67
2.4. A járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyek – pertárgyértékre való tekintet nélkül	69
2.5. A közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyek	70
2.6. A hatáskör megállapítása keresethalmazat esetén	70
2.7. A hatáskör vizsgálata	71
3. A pertárgy értéke	73
3.1. A pertárgyérték meghatározásának általános szabálya	73
3.2. A pertárgyérték meghatározásának különös szabályai	74
3.3. A pertárgyérték számítása és megjelölése	75

4. Illetékesség	75
4.1. Az illetékesség fogalma és fajtái	75
4.2. Általános illetékesség	76
4.3. Kiegészítő illetékesség	76
4.4. Kizárólagos illetékesség	77
4.5. A felek által kikötött illetékesség	78
4.6. Vagylagos illetékesség	79
4.7. A pertársaság illetékességi szabályai	81
4.8. Az illetékesség vizsgálata	82
5. Az eljáró bíróság kijelölése	82
5.1. Az eljáró bíróság kijelölésének esetei	82
5.2. A kijelölésre jogosult bíróságok	83
5.3. A kijelölési eljárás menete	83
V. Fejezet: A felek és más perbeli személyek	85
1. A peres felek	85
1.1. Perképeség	85
1.1.1. Perbeli jogképeség	85
1.1.2. Perbeli cselekvőképesség	87
2. Törvényes képviselő	88
3. A perképeség vizsgálata	89
4. Pertársaság	90
4.1. A pertársaság típusai	90
4.1.1. A kényszerű pertársaság	91
4.1.2. A célszerűségi pertársaság	92
4.2. A pertársak belső és külső viszonyai – függőség és függetlenség	93
4.2.1. A pertársak függősége	93
4.2.2. A pertársak függetlensége	94
4.2.3. Speciális szabályozás – függőségi elv célszerűségi pertársak esetében	94
4.3. A keresetbe csatlakozás	94
5. Beavatkozás a perbe	96
5.1. A beavatkozás folyamata	97
5.1.1. Az önkéntes beavatkozás – a beavatkozás bejelentése, döntés a beavatkozás tárgyában	97
5.1.2. A perbehívásos beavatkozás – a beavatkozás bejelentése, döntés a beavatkozás tárgyában	99
5.2. A beavatkozó (önkéntes és perbehívott) jogállása a perben	100
6. Változások a felek személyében	101
6.1. A jogutódlás eljárási szabályai	104
6.2. A perbeli jogutódlás különleges esetei	105
6.2.1. Pertárgyigénylés harmadik személy részéről	105
6.2.2. Elődmegnevezés	106

6.2.3. Téves perlés	107
6.2.4. Perbelépés a pertárs jogán	107
6.3. A kereset kiterjesztése további alperesre	108
7. Támogató részvétele a polgári perben	109
8. Az ügyész részvétele a perben	111
8.1. Az ügyészi perindítás esetei	111
8.1.1. Az ügyész általános perindítási joga	111
8.1.2. Az ügyész külön jogszabályon alapuló, önálló perindítási joga	113
9. A tolmács és a fordító részvétele a perben	113
VI. Fejezet: Képviselőlet	117
1. A perbeli képviselőlet lényege	117
2. A meghatalmazotti (ügyleti) képviselőlet	118
2.1. A perbeli meghatalmazottak lehetséges köre	119
2.1.1. Ügyvéd, ügyvédi iroda	121
2.1.2. Jogtanácsos	122
2.1.3. A fél hozzátartozója	123
2.1.4. A fél pertársa, a pertárs képviselője	123
2.1.5. Alkalmazott a munkáltatóját érintő perekben	123
2.1.6. Külön jogszabály alapján eljárni jogosult személy	124
2.2. Több meghatalmazott állítása	124
2.3. A meghatalmazottak köréből kizárt személyek	125
2.4. A meghatalmazás alaki kellékei	126
2.5. A meghatalmazás terjedelme, korlátozása	128
2.6. A meghatalmazott helyettesítése	128
2.7. A meghatalmazás korlátozása, megszűnése, utólagos rendelkezési nyilvántartásba vételének hatálya	129
2.8. A képviselőleti jogosultság vizsgálata	130
3. Az általános meghatalmazás	130
4. Kötelező jogi képviselőlet	132
4.1. Általánosan kötelező jogi képviselőlet – a kivételek	132
4.2. Tájékoztatás a kötelező jogi képviselőletről, a hiányzó jogi képviselőlet pótlása	134
4.3. A jogi képviselőlet hiányának jogkövetkezményei kötelező jogi képviselőlet esetén	135
4.4. Eljárásra jogosultak kötelező jogi képviselőlet esetén	136
5. Az ügygondnok	137
5.1. Az ügygondnok-rendelés szükségessége	137
5.2. Az ügygondnok kirendelése	138
5.3. Az ügygondnok jogállása	139
5.4. Az ügygondnok díjazása	139

VII. Fejezet: Költségek és költségkedvezmények	141
1. A polgári perek költségvonzatáról általában	141
2. A perköltség fogalma	142
3. A perköltség elemei	142
3.1. Az eljárási illeték	143
3.2. A tanúk költségtérítése	144
3.3. A szakértő díjazása	145
3.4. A képvisellel kapcsolatban felmerülő költségek	146
3.4.1. Az ügyvédi képviselőre felszámítható költségek	146
3.4.2. A pártfogó ügyvéd díjazása	147
3.4.3. A kamarai jogtanácsos díjazása	147
3.5. A fél személyes eljárása és a nem jogi képviselő meghatalmazott esetén felszámítható költségek	147
4. A költségek előlegezése és viselése	148
4.1. Előlegezés	148
4.2. A perköltség viselése	149
5. A költségkedvezmények	152
5.1. Költségmentesség	153
5.2. Költségfeljegyzési jog	154
5.3. Illetékmentesség	155
5.4. Illetékfeljegyzési jog	158
5.5. Mérsékelt illeték	160
5.6. Pártfogó ügyvéd	161
6. Perköltség-biztosíték	164
VIII. Fejezet: Az ideiglenes intézkedés	165
1. Az ideiglenes intézkedés fogalma és funkciója, elhatárolása más jogintézményektől	165
2. Az ideiglenes intézkedés elrendelésének feltételei	166
3. Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem előterjesztése	170
4. Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálása	172
5. Az ideiglenes intézkedés hatálya	175
6. Az ideiglenes intézkedés elrendelésének speciális esetei a Pp.-ben	176
7. Ideiglenes intézkedés a választottbírói eljárásban	177
IX. Fejezet: Egyéb általános szabályok	179
1. Bevezetés az egyéb általános szabályokhoz	179
2. A bíróság általános intézkedési és tájékoztatási kötelezettsége	179
3. Nyelvhasználat az eljárás során	182
4. Beadványok	183
5. Hiánypótlás	185
6. Elkülönítés és egyesítés	188

7. Idézés	190
8. Kézbesítés	191
8.1. A kézbesítés módjai	191
8.2. Szabályszerű kézbesítés	192
8.3. A bírósági irat kézbesíthetetlensége, kézbesítési fikció	193
8.4. A kézbesítési kifogás	194
9. Végrehajtói kézbesítés	196
10. Kézbesítési megbízott	198
11. Hirdetményi kézbesítés	200
12. Határidők	202
13. A mulasztás és annak igazolása	205
13.1. A mulasztás és jogkövetkezményei	205
13.2. Az igazolás	206
14. A felek meghallgatása tárgyaláson kívül	209
15. Kifogás az eljárás szabálytalansága ellen	210
16. Kifogás az eljárás elhúzódása miatt	210
17. A jegyzőkönyv	213
17.1. A jegyzőkönyv rögzítésének módja	213
17.1.1. Írásbeli jegyzőkönyv	213
17.1.2. Folyamatos felvétel	213
17.2. A jegyzőkönyv kellékei	214
17.2.1. Alaki kellékek	214
17.2.2. Tartalmi követelmények	215
17.3. A jegyzőkönyv elkészítése és korrigálása	216
17.3.1. Az eljárási cselekménnyel egyidejűleg	216
17.3.2. Az eljárási cselekményt követően	217
17.4. A jegyzőkönyv aláírása	217
18. Iratmegtekintés, másolatkészítés, személyes adatok kezelése	218
18.1. Az iratok megtekintése, másolatkészítés	218
18.2. A személyes adatok kezelése	219
19. Titokvédelem	220
20. Anonimizált iratmásolat kiadása	221
21. Elvesztett (megsemmisült) iratok pótlása	222
22. Pénzbírság	222
22.1. A pénzbírság alkalmazása	223
22.1.1. Pénzbírság kiszabása mérlegelés alapján	223
22.1.2. A pénzbírság kötelező kiszabása	224
22.2. A pénzbírság összege	226
22.3. Perorvoslat a pénzbírság kiszabása ellen	226

X. Fejezet: Az eljárás nyugvása	227
1. Az eljárás félbeszakadása	227
1.1. Az eljárás félbeszakadásának esetei	227
1.2. A félbeszakadás joghatásai	230
2. Az eljárás szünetelése	231
2.1. Az eljárás szünetelésének esetei [Pp. 121. § (1) bek.]	231
2.2. Az eljárás szünetelésének joghatásai és a részleges szünetelés	233
3. Az eljárás és a végrehajtás felfüggesztése	234
3.1. Az eljárás fakultatív felfüggesztésének esetei	235
3.2. Az eljárás imperatív felfüggesztésének esetei	237
3.3. A járulékosan imperatív felfüggesztés	238
3.4. A felfüggesztés időtartama, jogkövetkezmenyei, a részleges felfüggesztés	240
3.5. A végrehajtás felfüggesztése	242
4. Az Európai Unió Bírósága, az Alkotmánybíróság és a Kúria eljárásának kezdeményezése	243
4.1. Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése	243
4.2. Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése	244
4.3. A Kúria eljárásának kezdeményezése önkormányzati rendelet jogszabályba ütközésének vizsgálata érdekében	245
 XI. Fejezet: Az elsőfokú eljárás	 247
1. A per megindítása	247
1.1. Kereset, kereseti kérelem, keresetlevél	247
1.2. A keresetlevél tagolása, tartalma	247
1.3. A kereseti kérelem típusai	249
1.4. Keresethalmazat	251
1.4.1. Valódi tárgyi keresethalmazat	251
1.4.2. Látszólagos tárgyi keresethalmazat	252
1.5. Állítási szükséghelyzet	253
2. A keresetlevél megvizsgálása	255
3. Áttétel	255
4. A keresetlevél visszautasítása	256
4.1. Hiánypótlás nélküli visszautasítási okok	256
4.1.1. A bíróság joghatóságának kizártsága	256
4.1.2. Polgári peres út hiánya	257
4.1.3. Kötelezővé tett előzetes eljárás nem került lefolytatásra	257
4.1.4. Perfüggőség, ítélt dolog	257
4.1.5. A fél perbeli jogképességének hiánya	258
4.1.6. Az igény bírósági úton nem érvényesíthető	258
4.1.7. A felperesnek nincs perindítási jogosultsága	258

4.1.8. Közigazgatási, bírósági vagy ügyészségi jogkörében eljáró személy ellen a munkáltató helyállási kötelezettségébe tartozó személyiségi jogot sértő tevékenység, illetve károkozás miatt indított per	258
4.1.9. Perindítási határidő elmulasztása	259
4.1.10. A keresetlevél hiányossága	259
4.1.11. Illetékfizetés hiánya vagy költségkedvezmény iránti kérelem hiánya	259
4.1.12. A keresetlevelet nem jogi képviselő nyújtja be olyan ügyben, ahol kötelező a jogi képviselet	259
4.2. Hiánypótlási felhívást követő visszautasítási okok	260
4.2.1. A felperes nem pótolta a mellőzött törvényes képviselőt	260
4.2.2. A felperes nem gondoskodott azon személyek perben állásáról, akik ellen jogszabály szerint a per indítható, illetve akiknek a perben állása kötelező	260
4.2.3. A felperes meg nem engedett keresethalmazatot vagy pertársaságot tartalmazó keresetlevelét nem módosította megfelelően	260
4.2.4. A felperes nem gondoskodott a jogi képviseletéről, ha az áttétel vagy kijelölés következtében eljáró bíróság eljárására irányadó szabály következtében vált kötelezővé [73. § (3) bek.]	261
4.2.5. A felperes nem pótolta a keresetlevél egyéb, a bíróság által meghatározott hiányosságát	261
4.2.6. A felperes nem pótolta a bíróság által felülbírált pertárgyértékhez képest a hiányzó illetéket	261
4.3. A keresetlevél részleges visszautasíthatóságának kizártsága	261
4.4. A keresetlevél beadásához fűződő joghatások fenntartása	262
5. A kereset közlése az alperessel; a perindítás joghatásainak beállása	262
6. Az alperes írásbeli ellenkérelme	262
6.1. Az alperesi ellenkérelem tartalma	263
6.2. Az alperesi ellenkérelem előterjesztése elmulasztásának jogkövetkezménye: a bírósági meghagyás	265
7. A perfelvételi szak	265
7.1. Az osztott perszerkezet funkciója, a perfelvételi szak jellemzői	265
7.2. A perfelvételi szak menete; a lehetséges perfelvételi útvonalak	269
7.2.1. További írásbeli perfelvétel elrendelése	270
7.2.2. Perfelvételi tárgyalás kitűzése és lefolyása	270
7.2.3. Perfelvételi tárgyalás mellőzése	272
7.3. A perfelvételi iratok	272
7.3.1. Előkészítő iratok	272
7.3.2. Vizontkereset	273
7.3.3. Beszámítás	273
7.4. A perfelvételi nyilatkozatok megváltoztatása	275
7.5. Kereset- és ellenkérelem-változtatás a perfelvétel során	275
7.6. A perfelvételi nyilatkozat késedelmes megtételének szankciója	276

7.7. A perfelvételi nyilatkozat elmulasztásának vagy hiányosságának jogkövetkezménye	276
7.8. Az anyagi pervezetés	277
8. Az érdemi tárgyalási szak	281
8.1. Az érdemi tárgyalási szak célja	281
8.2. A keresetváltoztatás megengedett esetei az érdemi tárgyalási szakban	282
8.3. A keresetváltoztatás eljárásrendje	282
8.4. Utólagos bizonyítás	283
8.5. Feltételhez nem kötött perfelvételi nyilatkozatok	284
9. A perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések	285
9.1. A tárgyalás	285
9.1.1. A tárgyalás kitűzése, elhalasztása	285
9.1.2. A felek tárgyaláson való megjelenéséhez kapcsolódó eljárási szabályok	285
9.2. A fél személyes meghallgatása	286
9.3. Nyilvánosság a tárgyaláson	287
9.4. Alaki pervezetés	287
9.5. Az eljárás befejezésének módozatai	288
9.5.1. Egyezség	289
9.5.2. Az eljárás megszüntetése	289
10. A járásbíróóság hatáskörébe tartozó perben a jogi képviselő nélkül eljáró félre alkalmazandó különös szabályok	290
11. A fizetési meghagyásos eljárással összefüggő perek	291
XII. Fejezet: A bizonyítás	293
1. A bizonyításról előljáróban	293
2. A bizonyítás általános szabályai	293
2.1. A tényállás szabad megállapításának elve	293
2.2. A bizonyítási érdek és bizonyítási teher	294
2.3. A bizonyítási szükséghelyzet	295
2.4. Bizonyítás nélkül megállapítható tények	296
3. A bizonyítás módjai és eszközei	296
4. A jogsértő bizonyítási eszközök	297
5. A más eljárásban felvett bizonyítás eredményének felhasználása	299
6. A közreműködők és a velük szemben alkalmazható kényszerítő eszközök	299
7. A bizonyítási eljárás általános szabályai	300
7.1. A bizonyítás indítványozása és elrendelése	300
7.2. A bizonyítás felvétele	301
7.3. A bíróság és a felek jogai a bizonyítás foganatosítása során	302
7.4. A bizonyítás eredményének mérlegelése	302
8. A tanúbizonyítás	303
8.1. A tanú fogalma	303

8.2. A tanúbizonyítási indítvány	304
8.3. A tanú idézése	305
8.4. A tanúzási kötelezettség	306
8.5. A tanúzási képtelenség	308
8.6. A tanúvallomás megtagadása	309
8.7. A tanú meghallgatása	311
8.8. Speciális szabályok a kiskorú tanú meghallgatására	313
9. A szakértői bizonyítás	314
9.1. A szakértői bizonyítás szerepe a polgári perben	314
9.2. A szakértő alkalmazása	315
9.3. A szakértő személye	315
9.4. A szakértő alkalmazásának módja	316
9.5. A szakértői bizonyítás indítványozása	317
9.6. A szakértő kizárása	317
9.7. A magánszakértő alkalmazása	318
9.7.1. A magánszakértői vélemény	318
9.7.2. A magánszakértő perbeli jogai és kötelezettségei	319
9.7.3. A magánszakértői vélemény kiegészítése	319
9.7.4. Új magánszakértő alkalmazása	320
9.8. Más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása	320
9.9. A kirendelt szakértő alkalmazása	321
9.9.1. A szakértő kirendelésének feltételei	321
9.9.2. A szakértő kirendelése	321
9.9.3. A kirendelt szakértő jogai	322
9.9.4. A szakvélemény kiegészítése	323
9.9.5. Új szakértő kirendelése	323
9.10. A szakvélemény értékelése	323
10. Az okirati bizonyítás	324
10.1. Az okirat fogalma	324
10.2. Az okirati bizonyítás jelentősége	325
10.3. Az okirat rendelkezésre bocsátása	326
10.4. Irat- és adatbeszerzés	327
10.5. A közokirat	328
10.6. A teljes bizonyító erejű magánokirat	329
10.7. Az egyszerű magánokirat	331
11. A szemle	331
11.1. A szemle elrendelése	331
11.2. A szemle foganatosítása	332
12. Az előzetes bizonyítás	333
12.1. Az előzetes bizonyítás elrendelésének feltételei	334
12.2. Az előzetes bizonyítás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság	334

12.3. Az előzetes bizonyítás elrendelése iránti kérelem	334
12.4. A kérelem elbírálása	335
12.5. Az előzetes bizonyítás lefolytatása	335
XIII. Fejezet: Határozatok	337
1. A bírósági határozatok fogalma, jellege	337
2. A bírósági határozatok osztályozása	337
2.1. Ítélet és végzés	337
2.2. Ítéleti hatályú határozatok	339
2.3. Végzés hatályú határozatok	340
2.4. Egyéb határozatok	340
3. Az érdemi döntés korlátai	340
4. A bírósági határozatok meghozatala	341
5. A határozatok közlése	342
5.1. Kihirdetés	342
5.2. Kézbesítés	343
5.3. Bírósági határidők a határozatok közlésével kapcsolatban	344
6. Teljesítési határidő	344
7. Az ítélet	346
7.1. Az ítéletek csoportosítása	346
7.2. Az ítélet tartalma (szerkezeti felépítése)	347
7.2.1. Bevezető rész	347
7.2.2. Rendelkező rész	348
7.2.3. Perorvoslati rész	348
7.2.4. Indokolás (tényállás, pertörténet, ténybeli és jogi indokolás)	349
7.2.5. Záró rész	350
7.3. Az ítélettel szembeni tartalmi követelmények	350
7.3.1. A részítélet	351
7.3.2. A közbenső ítélet	352
7.3.3. Kiegészítő ítélet	354
8. A bírósági meghagyás tartalma	354
9. A végzés tartalma	355
10. A határozatok orvoslása – kiegészítés, kijavítás, kiigazítás	355
10.1. Kiegészítés	355
10.1.1. Kiegészítés kérelemre	356
10.1.2. Kiegészítés hivatalból	356
10.1.3. Közös szabályok	356
10.1.4. Bírósági meghagyás és végzés kiegészítése	357
10.2. Kijavítás	357
10.3. Kiigazítás	357
11. A bírósági határozatokhoz fűződő joghatások	358
11.1. Egyszerű kötőerő	359
11.2. Jogerő	359

11.2.1. Alaki jogerő	360
11.2.2. Anyagi jogerőhatás (ítélt dolog – res iudicata)	361
11.3. Contra omnes hatály	364
11.4. A jogerő megállapítása	365
11.5. Utóper	366
11.6. Végrehajthatóság	366
12. Előzetes végrehajthatóság	367

Rövidítések jegyzéke

Alaptörvény	Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), a módosításokkal egységes szerkezetben
Abtv.	2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
Áht.	2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
Be.	2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
Bjt.	2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról
Bpnp.	2017. évi CXVIII. törvény a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes nemperes eljárásokról
Brüsszel Ia. rendelet	az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról
Bszi.	2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
Büsz.	14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól
Cnytv.	2011. évi CLXXXI. törvény a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról
Ctv.	2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
E-ügyintézési tv.	2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
EJEE	Emberi Jogok Európai Egyezménye (az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény)
Iasz.	1997. évi LXVIII. törvény az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról
Info. tv.	2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
Itv.	1990. évi XCIII. törvény az illetékekről

Jstv.	2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról
Jtvr.	1983. évi 3. törvényerejű rendelet a jogtanácsosi tevékenységről
Kmtv.	2017. évi CXXVIII. törvény a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról
Közj. tv.	1991. évi XLI. törvény a közjegyzőkről
Ktv.	2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről
Kp.	2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról
Mötv.	2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
Mt.	2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
Nmjtv.	2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról
OBH	Országos Bírósági Hivatal
Pdr.	7/2002. (III. 30.) IM rendelet a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről
PK	a Kúria Polgári Kollégiumának állásfoglalása
Postavhr.	335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet a postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételesen szállítható küldeményekről
Plósz-féle Pp.	1911. évi I. törvénycikk a polgári perrendtartásról
1952-es Pp.	1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
Pp.	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
Szaktv.	2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről
Szjt.	1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
Szt.	1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
Szüt.	1995. évi XXXII. törvény a szabadalmi ügyvivőkről
Üdr.	32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről
Üttv.	2017. évi LXXVIII. törvény az ügyvédi tevékenységről
Tkr.	14/2008. (VI. 27.) IRM rendelet a tanúk költségtérítéséről
Vbt.	2017. évi LX. törvény a választottbíráskodásról
Vht.	1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
Vt.	1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról

Előszó

Új polgári perrendtartási kódex lép hatályba 2018. január 1-jén, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), ami hatvanöt év elteltével fogja felváltani az 50-es évek jogalkotásának egyik nagy „túlélőjét,” a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt. Az új kódex kodifikációs munkálatai 2013-ban kezdődtek, és a perjogász szakma széles körű összefogásának köszönhetően 2016-ban célba értek, amikor az Országgyűlés 2016. november 22-én elfogadta a Pp.-t.

A Pp. előkészítésének kereteit, irányait és az új törvénnyel elérni kívánt célt a kodifikációt elrendelő kormányhatározatban foglalt szempontok határozták meg. A polgári perjogi kodifikációról szóló 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat szerint a felülvizsgálat célja egy korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása, amely biztosítja az anyagi jogok hatékony érvényesítését, és amely a jogtudomány és a joggyakorlat eredményeire támaszkodva áttekinthetően, koherensen, a technika vívmányaira is figyelemmel szabályozza a perjogi viszonyokat, megkönnyítve ezzel a jogkereső állampolgárok és a szakmai közönség helyzetét. A kormányhatározat preambulumban meghatározott további kiemelt célok között szerepelt a Ptk.-val újraszabályozott polgári anyagi jogviszonyok és anyagi jogi normák hatékony érvényesülésének biztosítása, mely az új perrendtartás feladata.

Az új polgári perrendtartás 2015 januárjában elfogadott koncepciójában fontos hívószó volt a magyar perjogi hagyományokra épülő szabályozás kialakítása. A Pp. ezért a magyar perjogi hagyományokat megőrizve továbbfejleszti, azokat a kor követelményeihez igazítja. Visszaköszön a törvényben a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikkben (a továbbiakban: Plósz-féle Pp.) érvényesülő osztott tárgyalási rendszer, de a modellt a Nyugat-Európában sikeresen működő megoldáshoz igazítja, ahol a per előkészítő szakának célja a főtárgyalás előkészítése és nem az alperes perbebocsátása. A Pp. visszakanyarodik a Plósz-féle Pp. megoldásához akkor is, amikor általános hatáskörű bíróságként a törvényszéket határozza meg, ahol általános „ügyvédkenyszer” érvényesül, továbbá egységes perrendet vezet be a törvényszékre modellezve, és a járásbíróság előtt indult ügyekben csak akkor enged eltéréseket, ha a fél jogi képviselő nélkül jár el.

A Pp. megalkotását széles körű jogösszehasonlító kutatások előzték meg. A kodifikáció nem nélkülözhetette a külföldi modellek körültekintő elemzését, és esetleges magyarországi bevezetésének, és a magyar perjogi hagyományoknak való megfelelése vizsgálátát. A Pp.-be bevezetett, a korszerűséget, időszerűséget előmozdító rendelkezések jelentős része sikeresen funkcionál valamelyik mintaadónak tekintett külföldi perrendtartásban. Példaként említhetjük az alperesi írásbeli ellenkérelem jogintézményét, melyet

bevezetett a horvát és a svájci perrendtartás is. A Pp. szabályozási megoldásait tekintve egyaránt épít a tradicionális európai perjogi kódexek, így különösen az 1877. évi német polgári perrendtartás, az 1895. évi osztrák polgári perrendtartás szabályozási megoldásaira, továbbá a 2011-ben hatályba lépett svájci szövetségi polgári perrendtartás rendelkezéseire. Emellett a törvény szabályainak kialakítása során figyelemmel volt az elmúlt évtizedekben újrakodifikált közép-kelet-európai államok perjogi kódexeinek szabályozási megoldásaira, így pl. a szlovén, a litván, a horvát továbbá a román polgári perrendtartás rendelkezéseire.

Új, a magyar perjogban eddig ismeretlen jogintézmények jelennek meg a törvényben, így pl. a társult perlés lehetősége, és szabályozást nyer a joggyakorlatban régóta problémát jelentő jogsértő bizonyítási eszközök felhasználásának tárgyköre is.

Az új polgári perrendtartás rendelkezéseinek elsajátítása, az összefüggések megismerése és megértése, nemcsak a jogalkalmazókat állítja kihívás elé, hanem azokat is, akik a polgári eljárásjog tananyagából kívánnak felkészülni. Jelen tankönyv elsősorban számukra készült: a polgári eljárásjog tantárgyból vizsgára készülő hallgatóknak, de haszonnal forgathatják a kötetet a szakvizsgára készülő jogászok is.

A kötet a tananyagírás szempontjait szem előtt tartva magyarázza és elemzi az egyes jogintézményeket, a Pp. által bevezetett újdonságokat, mellyel az olvasók perjogi ismereteinek megalapozására törekszik. A kötet a Pp. „Határozatok” című Ötödik Részével zárul. Jelen tankönyvet – reményeink szerint – követni fogja a Pp. fennmaradó szabályanyagát feldolgozó második rész jövő év tavaszán, amelyek így lefedik a polgári eljárásjog tantárgy teljes spektrumát.

A kötet szerzői és szerkesztői hat egyetem állam- és jogtudományi karának oktatói, és valamennyien olyan szakemberek, akik az új kódex koncepciójának kialakításától kezdve részt vettek a törvény kodifikációjában, így ismerik egy-egy jogintézmény, eljárási szak vagy törvényi rendelkezés „keletkezéstörténetét”, így hitelesen tudják magyarázni és közvetíteni az elsajátítandó tananyagot.

Budapest, 2017. november

A szerkesztők

I. Fejezet

A polgári eljárásjog alapfogalmai

1. Az igazságszolgáltatási tevékenység differenciáltsága; a polgári bírászkodás hatóköre

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

Az idézett alaptörvényi tétel garantálja a bírósághoz fordulás alapvető jogát és a tisztességes eljárás követelményét. Azt, hogy a bíróság *milyen per keretében* dönthet a fél jogairól és kötelezettségeiről, a tekintetben az Alaptörvény 25. cikke ad útmutatást „A bíróság” cím alatt:

„(1) A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el. Bíróság a *rendes* és a *közigazgatási bíróság*.

(2) A *rendes bíróságok* döntenek *büntetőügyben, magánjogi jogvitában és törvényben meghatározott egyéb ügyben*. A *rendes bírósági szervezet* legfőbb szerve a Kúria, amely biztosítja a *rendes bíróságok jogalkalmazásának egységét*, a *rendes bíróságokra kötelező jogegységi határozatot* hoz.

(3) A *közigazgatási bíróságok* döntenek *közigazgatási jogvitákban és törvényben meghatározott egyéb ügyben*. A *közigazgatási bírósági szervezet* legfőbb szerve a Közigazgatási Felsőbíróság, amely biztosítja a *közigazgatási bíróságok jogalkalmazásának egységét*, a *közigazgatási bíróságokra kötelező jogegységi határozatot* hoz.”

Az Alaptörvény tehát az igazságszolgáltatási tevékenység három ágát nevesíti: *a büntető, a polgári és a közigazgatási bírászkodást*.

A *büntető igazságszolgáltatás* tárgya a büntetőügy, melyben bíróság dönt az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése alapján. A büntető eljárásjog forrása a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.), mely 2018. július 1-jével lépett hatályba.

A *polgári igazságszolgáltatás* keretében kerülnek elbírálásra az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése alapján a magánjogi jogviták és a törvényben meghatározott egyéb ügyek, átfogó elnevezéssel: *polgári ügyek*. A polgári ügyekben a bíróságok a polgári eljárás szabályai szerint járnak el.

A polgári eljárásjog alapvető forrása a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), melyet a 2018. január 1. napját követő ügyekben kell alkalmazni. Az ezt megelőzően megindított eljárásokra a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.) rendelkezései alkalmazandóak.

Az igazságszolgáltatási tevékenység harmadik, Alaptörvényben nevesített önálló ága a *közigazgatási bírászkodás*, melynek tárgyait, a *közigazgatási jogvitákat és törvényben meghatározott egyéb ügyeket* az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése nevesíti.

A közigazgatási perjog fő forrása a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.), melynek rendelkezései a Pp.-vel egy időben, 2018. január 1-jén léptek hatályba.

2. A polgári ügyek

Az alábbiakban azt járjuk körül, hogy miként határozható meg a jogviták azon köre, amelyeket a polgári ügyek átfogó halmaza jelent.

A polgári eljárásjog alapvető forrásának tekinthető Pp. 1. §-a nem nevesíti, hogy milyen típusú jogviták tartoznak a törvény hatálya alá, arra tekintettel, hogy nem a Pp., hanem anyagi jogi jogszabályok nyitják meg a bíróság előtti igényérvényesítés útját.¹

A Pp. preambuluma² ugyanakkor egyértelműen nevesíti a Pp. hatálya alá tartozó jogviták esetében a magánjogi jogvitákat, és hivatkozik az Alaptörvény – korábban idézett – 25. cikk (2) bekezdés *a*) pontjára, mely nevesíti e jogvitákat és törvényben meghatározott egyéb ügyeket.

Látható, hogy nem szűkíthetjük le a polgári ítékezés hatályát kizárólag a klasszikus magánjogi vitákra, mert a polgári bírászkodás terepében belül olyan ügyek is elintézésre kerülnek, amelyekben vannak közjogi elemek. Elegendő ebben a körben pl. a szellemi tulajdonvédelem, a cégjog vagy a munkaügy területén a közalkalmazotti jogvitákra gondolnunk.

Az önálló közigazgatási bírászkodás megteremtésével elvi alapokra helyeződött a *közjogi jellegű jogviták* és a *magánjogi jogviták* elhatárolása, önálló eljárási szabályrendszert alkotva és alkalmazva a jogviták e két típusára. Azonban – ahogyan arra már utal-

¹ Erre tekintettel rendelkezik úgy a Pp. hatályát rögzítő 1. §, hogy nem határozza meg a törvény hatálya alá tartozó ügyeket, hanem azt mondja ki, hogy a Pp.-t kell alkalmazni azokban az eljárásokban, ahol jogszabály megnyitja a bírói utat, és külön törvény nem rendeli eltérő szabályok alkalmazását. Eltérő szabályokat, a Kp.-t kell alkalmazni a közigazgatási jogvitákra és azokra a közjogi jogvitákra, amelyek elbírálását a törvény a közigazgatási ügyben eljáró bíróság határhelyébe utalja. Közigazgatási bírói útra tartoznak továbbá az önkormányzati normakontroll eljárások (Kp. 5. §). Mindezekből következik, hogy a Pp.-t azokban az ügyekben kell alkalmazni, amelyek nem tartoznak a Kp. hatálya alá (lásd erről bővebben a következő fejezetben). Jellemzően tehát a Kp. hatálya alá tartozó jogviták esetén merülhet-nek fel elhatárolási kérdések, mert az 1952-es Pp. a Kp. hatálybalépését megelőzően ezeket, a közjogi jellemzőket hordozó jogvitákat is a hatálya alá vonta, melyek döntő többségében az 1952-es Pp. XX. fejezetének közigazgatási perekre vonatkozó szabályait rendelték alkalmazni a vonatkozó jogszabályok.

² A Preambulum vezeti fel a 2016. évi CXXX. törvény rendelkezéseit az alábbiak szerint: „Az Országgyűlés

a magyar perjogi hagyományokra és az európai jogfejlődés vívmányaira építő, a felek felelős pervezetélén és a bíróság aktív pervezetésén alapuló, a koncentrált per feltételeit biztosító szabályozás megteremtése céljából,

a polgárok szolgálatát biztosító, a közjónak és a józan észnek megfelelő jogalkalmazás eszméjétől vezérelve,

a magánjogi jogviták tisztességes eljárás elvén nyugvó rendezése és az anyagi jogok hatékony érvényre juttatása érdekében

az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés *a*) pontja végrehajtására a következő törvényt alkotja.”

tunk – azokon a területeken, ahol a magánjogi jogviszonyba közjogi elem is keveredik, jogalkotói döntéstől függ, hogy mely eljárási szabályrendszer hatálya alá sorolja az adott ügytípust. A besorolásnál meghatározó szempont lehet, hogy milyen *anyagi jogot* alkalmaznak az adott eljárásban. A szellemi tulajdonjog területe, amely számos közjogi elemet hordoz, ezért minősül mégis polgári ügynek, míg a közszolgálati jogviták a közigazgatási bíraskodás keretei között nyerne elintézését.

Polgári ügynek minősül különösen:

- a polgári jogi jogvita, azaz a 2013. évi V. törvényben (a továbbiakban: Ptk.) szabályozott jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatban felmerült vita (Ptk. 1:6. §);
- a családjogi jogvita (Ptk. 1:6. §);³
- a munkaügyi jogvita [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 285. § (1) bek.];
- közalkalmazotti jogvita (a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény);
- bírák, ügyészek, igazságügyi alkalmazottak szolgálati viszonyával kapcsolatos jogvita (a Bjt., a 2011. évi CLXIV. törvény és az 1997. évi LXVIII. törvény);
- szövetkezeti jogi jogvita (Ptk. 1:6. §);
- váltójogi jogvita (a váltójogi szabályokról szóló 2017. évi törvény);
- jogi személyek alapításával és működésével kapcsolatos perek [ebbe a körbe tartoznak pl. a cégekkel kapcsolatos perek (2006. évi V. törvény 65. § 69. § 71/A. §), a jogi személyek határozatainak felülvizsgálata iránti perek (Ptk. 3:36. §), cégeknek nem minősülő szervezetek ellen a törvényességi ellenőrzést vagy felügyeletet gyakorló szerv által indított perek];
- iparjogvédelemmel kapcsolatos perek [a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.), a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.), a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény, a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény);
- szerzői jogokkal kapcsolatos jogviták [a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) XIII. fejezete].

3. A polgári eljárás típusai

A polgári eljárás *két típusát* különböztetjük meg: a peres és a nemperes eljárást. Peres eljárás alatt a polgári pert értjük.

Polgári per célja – az idézett alaptörvényi meghatározást alapul véve – a bíróság elé vitt jogvita eldöntése. A bíróságok a vitássá tett vagy megsértett jogról – törvényben

³ Ki kell hangsúlyozni, hogy a Ptk. számos olyan nagy jogterületet beintegrált, amelyek korábban külön jogszabály keretei között nyertek szabályozást, így pl. a családjogot, a társasági jogot. Ezeket az ügytípusokat ugyanakkor a jogviták sajátosságai miatt külön nevesítjük. Emellett a Ptk. hatálybalépésével a jogi személyekkel kapcsolatos jogviták is differenciálódtak, mert pl. a köztestületek már nem nyerne szabályozást a Ptk.-ban, és a köztestületi jogvitákra a Kp.-t kell alkalmazni [Kp. 12. § (3) bek.].

szabályozott eljárás során – véglegesen döntenek. A polgári per célja tehát a *jogvédelemben* foglalható össze, amely nemcsak azzal valósul meg, ha a bíróság a felperes keresetének helyt ad, hanem azzal is, ha azt elutasítja, ilyenkor ugyanis az alperes jogait védi.

A polgári nemperes eljárások célja egységesen nem határozható meg, mert azok különböző célokat szolgálnak. A nemperes eljárás célja alapján az alábbi főbb kategóriákat állíthatjuk fel:

- *perpótló eljárások*, ilyen tipikusan a fizetési meghagyásos eljárás vagy az iparjogvédelemmel kapcsolatos nemperes eljárások;
- *perelhárító eljárások*, ilyen pl. a bíróság vagy közjegyző előtti egyezségi kísérletre idézés, mely elősegíti a felek közötti vita konszenzussal történő megoldását, vagy ilyen pl. az előzetes bizonyítás;
- *jogállapot-változtató eljárások*, ilyen pl. a holtak nyilvánítás iránti eljárás vagy a halál tényének megállapítása iránti eljárás;
- *jogok gyakorlását elősegítő eljárások*, mint pl. a hagyatéki eljárás vagy a közjegyzői letét;
- *a jogot kényszer útján érvényre juttató eljárások*, mint pl. a végrehajtási eljárás, vagy a felszámolási eljárás.

A polgári peres és nemperes eljárások legfontosabb ismérveit az alábbi összehasonlító táblázat foglalja össze:

Peres eljárás	Nemperes eljárás
minden esetben <i>bíróság jár el</i> , perbíróvási hatáskörben, azaz jogvitát dönt el	nem minden esetben bíróság jár el (ld. pl.: közjegyző: hagyatéki eljárásban vagy fizetési meghagyásos eljárásban, bírósági végrehajtó a végrehajtási eljárásban), de a nemperes eljárások döntő többsége is bírósági hatáskörbe tartozik, céljuk azonban nem a jogvitarendezés
a jogvitában legalább <i>két ellenérdekű fél</i> van (felperes-alperes)	az ellenérdekű felek jellemzően hiányoznak (pl. holtak nyilvánítási eljárásban)
az eljárás keresetlevéllel indul	az eljárás kérelemmel vagy más beadvánnyal indul
a bíróság köteles mindkét felet meghallgatni (<i>kétoldalú meghallgatás elve</i>) azaz az eljárás kontradiktórius	az eljárás döntően nem kontradiktórius (pl.: fizetési meghagyásos eljárás: a közjegyző az ellenérdekű felet nem hallgatja meg), maga a nemperes eljárás célja sem teszi szükségessé a felek kétoldalú meghallgatását (nincs jogvita)
a bíróság a tényállás megállapítása érdekében <i>bizonyítást vesz fel</i> , de a per eldöntéséhez szükséges tények állítása és bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a <i>felek feladata</i>	az eljárás során vagy nem folytatnak le bizonyítást (pl. fizetési meghagyásos eljárás), vagy korlátozottan van helye a bizonyításnak (pl. hagyatéki eljárás, cégbejegyzési eljárás: csak okirati bizonyítás megengedett)
a döntés a <i>véglegesség igényével, ítélettel történik</i> , mely, ha jogerőre emelkedik, jogi nyugvópontot juttatja a konfliktust	az eljárás érdemében is végzéssel kell dönteni, ami nem minden esetben végleges (pl.: ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés – nem zárja ki a hagyatéki perben való igényérvényesítést), de a bíróság végzéssel határoz akkor is, ha az ügyben véglegesen dönt

Fontos megjegyezni, hogy nemcsak a polgári eljárások különülnek el peres és nemperes eljárásokra, hanem a közigazgatási jogviták is differenciálhatók ezen elhatárolás mentén.

4. A polgári eljárásjog főbb jogforrásai

Jelen pont keretei között azokat a törvényeket emeljük ki, amelyek a polgári eljárások főbb forrásainak tekinthetők.

4.1. Alaptörvény

A polgári eljárásjog alapvető forrása az Alaptörvény, mely számos olyan, az igazságszolgáltatási tevékenységgel kapcsolatos alapvető rendelkezést tartalmaz, amelyek meghatározzák a polgári eljárások érvényesülő rendjét.

Az Alaptörvénynek a polgári per jellegére kiható rendelkezései különösen a következők:

„Mindenki felelős önmagáért [...]” [O] cikk]

„A törvény előtt mindenki egyenlő.” [XV. cikk (1) bekezdés]

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelességeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” [XXVIII. cikk (1) bekezdés]

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági [...] döntés ellen, amely jogát vagy jogos érdekét sérti.” [XXVIII. cikk (7) bekezdés]

„A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el [...]” [25. cikk (1) bekezdés]

„A bíróság dönt *a)* büntetőügyben, magánjogi jogvitában, törvényben meghatározott egyéb ügyben [...]” [25. cikk (2) bekezdés]

„A bírósági szervezet többszintű. Az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesíthetők.” [25. cikk (4) bekezdés]

„A bíróság – ha törvény másképpen nem rendelkezik – tanácsban ítélik. Törvény által meghatározott ügyekben és módon nem hivatásos bírák is részt vesznek az ítékezésben.” [27. cikk (1)–(2) bek.]

A tankönyv következő fejezete részletesen szól az igazságszolgáltatási alapelvekről.

4.2. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény

A polgári eljárásjog fő forrása a Pp. A Pp. nemcsak a polgári perekben alkalmazandó eljárási szabályokat határozza meg, hanem háttérjogszabálya az évi 700 000 polgári nemperes eljárásnak is. A Pp. 65 év elteltével váltja fel az 1952-es Pp.-t, ami 1953. janu-

ár 1-jén lépett hatályba, és csak a rendszerváltást követően több mint száz alkalommal módosították.

A Pp. előkészítésének kereteit, irányait és az új törvénnyel elérni kívánt célt a kodifikációt elrendelő kormányhatározatban foglalt szempontok határozták meg. A polgári perjogi kodifikációról szóló 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat (a továbbiakban: kormányhatározat) szerint a felülvizsgálat célja egy korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak is megfelelő polgári perjogi törvénykönyv megalkotása volt, amely biztosítja az anyagi jogok hatékony érvényesítését, és amely a jogtudomány és a joggyakorlat eredményeire támaszkodva áttekinthetően, koherensen, a technika vívmányaira is figyelemmel szabályozza a perjogi viszonyokat, megkönnyítve ezzel a jogkereső állampolgárok és a szakmai közönség helyzetét. A kormányhatározat preambulumban meghatározott további kiemelt célok között szerepelt a Ptk.-val újraszabályozott polgári anyagi jogviszonyok és anyagi jogi normák hatékony érvényesülésének biztosítása, mely az új perrendtartás feladata.

Egy perrend *korszerűségének* fokmérője, hogy a jogi szabályozás szintjén megfelelően reagál azokra a társadalmi, gazdasági állapotokra, amelyekből azok a jogviták keletkeznek, melyek hatékony és koncentrált elbírálása a perrend keretei között történik. Az utóbbi évtizedekben nyilvánvalóvá vált, hogy az 1952-es Pp. egységes tárgyalási rendszere nem nyújtja azokat a hatékonysági előnyöket, amelyeket az összetett, bonyolult jogviták elbírálása ma megkövetel. Az 1952-es Pp.-be a 90-es évek közepétől, döntően az 1995. évi LX. törvény hatálybalépésétől bevezetett eljárásgyorsító vagy preklúziós szabályok, továbbá a kis és kiemelkedően magas pertárgyértékű ügyekben bevezetett speciális eljárási rendek jól példázzák a jogalkotó kitaró próbálkozásait a perrend hatékonyabbá tételére, amelyek azonban egyértelműen aláásták a kódex koherenciáját.

E módosítások hátterében jellemzően egy külföldön bevált megoldás átvétele állt, amelyet hazai viszonyok között is alkalmasnak talált a perrend megreformálására a jogalkotó. Az utóbbi évtizedekben számos volt szocialista, de nyugat-európai ország perrendtartása is megújult,⁴ melyek hátterében többnyire egy korábbi modell hatékonyságának csökkenése állt.

A kormányhatározatban előirányzott *nemzetközi gyakorlatnak való megfelelés* tehát megkövetelte a jogösszehasonlító módszer következetes alkalmazását, a külföldi modellek körültekintő elemzését, és esetleges magyarországi bevezetésének, és a magyar perjogi hagyományoknak való megfelelése vizsgálatát.

A Pp.-be bevezetett, a perhatékonyságot előmozdító rendelkezések jelentős része sikeresen funkcionál valamelyik mintaadónak tekintett külföldi perrendtartásban.⁵ A Pp.

⁴ Új polgári perrendtartási törvénye lett pl. Romániának, Bulgáriának, Szlovéniának, Horvátországnak, Lettországnak, Litvániának és Észtországnak a rendszerváltást követően, de számos nyugat-európai ország is alapjaiban reformálta meg polgári perjogi kódexét, köztük Spanyolország és Portugália.

⁵ Példaként említhetjük az új Pp.-ben bevezetett írásbeli alperesi ellenkérelem jogintézményét (179. §), mely sikeresen funkcionál pl. a horvát perjogban, ahol a horvát Pp. 2013. évi novellája az ellenkérelem határidejét is az új Pp. rendelkezéseivel összhangban határozza meg (horvát Pp. 284–285. §-ok). Hasonló szabályokat vezetett be a 2008. évi svájci szövetségi polgári perrendtartás 222. §-a is.

szabályozási megoldásait tekintve egyaránt épít a tradicionális európai perjogi kódexek, így különösen az 1877. évi német polgári perrendtartás (Zivilprozessordnung, dZPO), az 1895. évi osztrák polgári perrendtartás (öZPO) szabályozási megoldásaira, továbbá a 2008-ban kodifikált és 2011. január 1-jén hatályba lépett svájci szövetségi polgári perrendtartás (schZPO) rendelkezéseire. Emellett a törvény szabályainak kialakítása során figyelemmel volt az elmúlt évtizedekben újrakodifikált közép-kelet európai államok perjogi kódexeinek szabályozási megoldásaira, így pl. a szlovén polgári perrendtartás (Zakon o pravdnem postopku, ZPP 1999), a litván polgári perrendtartás (Civilinio proceso kodeksas, 2002), vagy a horvát polgári perrendtartás (Zakon o parničnom postupku, 1991) rendelkezéseire.

A Pp. 2015 januárjában elfogadott koncepciójában fontos hívószó volt a magyar perjogi hagyományokra épülő szabályozás kialakítása. A Pp. ezért a magyar perjogi hagyományokat megőrizve továbbfejleszti, azokat a kor követelményeihez igazítja. Visszaköszön a törvényben a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikkben (a továbbiakban: Plósz-féle Pp.) érvényesülő osztott tárgyalási rendszer, de a modellt a Nyugat-Európában sikeresen működő megoldáshoz igazítja, ahol a per előkészítő szakának célja a főtárgyalás előkészítése és nem az alperes perbebocsátkozásának biztosítása. Ez az osztott tárgyalási rendszer ún. főtárgyalási modellje. A Pp. visszakanyarodik a Plósz-féle Pp. megoldásához, melyben általános hatáskörű bíróság a törvényszék, ahol általános ügyvédkényszer érvényesül, továbbá egységes perrendet vezet be a törvényszékre modellezve, és a járásbíróság előtt indult ügyekben akkor enged eltéréseket, ha a fél jogi képviselő nélkül jár el.

A kormányhatározatban nevesített *nemzetközi elvárások körében* mindenekelőtt az Európai Unió és az Európa Tanács normái, ajánlásai, és joggyakorlata volt irányadó. Az új kódex legfontosabb üzeneteit megjelenítő alapelvek körének meghatározásánál az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 1984. február 28-án elfogadott (84) 5. ajánlása az igazságszolgáltatás működését elősegítő polgári eljárásjogi irányelvekről zsinórmértékül szolgált. Az ajánlásban megfogalmazottakra építve 2006-ban megjelent az Európa Tanács igazságszolgáltatás hatékonysága biztosításáért felállított bizottságának a CEPEJ-nek (European Commission for the Efficiency of Justice) az összefoglalója, melyben a testület nevesítette a bírósági eljárások időszerűségét, észszerű időn belül történő befejezését biztosító ún. „jó-gyakorlatokat.”⁶ Az ajánlás és az összefoglaló szempontjai egyaránt beépültek az alapelvek és a tételesjogi rendelkezések közé.

A Pp. *szerkezeti felépítése* perjogi hagyományainkhoz igazodik, legnagyobb szerkezeti egység a rész, azon belül fejezet, alcím, szakasz, bekezdés. Újítás, hogy valamennyi szakasznak címe van, ami az abban foglalt rendelkezések tartalmát előrevetítve, mind az értelmezést, mind az eljárás menetének követését is segíti, így a Pp. szerkesztési technikája a Ptk.-hoz igazodik. A törvény 11 részből, 47 fejezetből és 633 §-ból áll.

⁶Lásd erről bővebben: Compendium of „best practices” on time management of judicial proceedings, Strasbourg, 8. December 2006 CEPEJ, 2006. 13.

4.3. A polgári eljárásjog további forrásainak tekintendő törvények

A polgári eljárás *költségvonzata* sem az abban részt vevő felek, sem a társadalom számára nem közömbös. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) határozza meg a polgári perekben és nemperes eljárásokban fizetendő illetékeket, és állapít meg illetékkedvezményeket. A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jstv.) a peren kívüli és a polgári eljárásokban igénybe vehető támogatások formáit és feltételrendszerét határozza meg, köztük a pártfogó ügyvédi képviselőhöz kapcsolódó kedvezményekre irányadó szabályokat is.

A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kmtv.) pedig azt garantálja, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti bírósághoz fordulás joga a jogvitában érintett feleket ténylegesen akkor is megillessen, ha jövedelmi és vagyoni viszonyaik folytán nem képesek fedezni az eljárás során szükségszerűen felmerülő költségeket. Erre tekintettel – a Jstv. szabályaival összhangban – a törvény a költségkedvezmények közül a költségmentességre és a költségfeljegyzési jogra vonatkozó részletes szabályokat teremti meg.

Az *igazságügyi szervezetre* vonatkozó törvények, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) is a polgári eljárásjog forrásainak tekinthetők.

A polgári eljárásjog forrásai közé tartoznak azok a törvények, amelyek a Pp.-n kívül (ún. ágazati törvényekben) nevesített peres eljárásokat szabályoznak. Ilyen törvények különösen:

- a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény,
- a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény,
- a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény,
- a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény,
- a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény,
- a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény,
- az építmények tervezésével és kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi lánc tartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi XXXIV. törvény.

A *külföldi elemet tartalmazó jogvitákban* alkalmazandó eljárási szabályokat tartalmaz a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban: Nmjtvt.).

A *polgári nemperes eljárások* közös szabályait rögzíti a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény (a továbbiakban: Bpnp.). Fontos kiemelni, hogy a Bpnp. sem a közjegyzői, sem a közigazgatási nemperes eljárásokra nem alkalmazandó.

Az egyes polgári nemperes eljárásokat szabályozó főbb törvények az alábbiak:

- a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény;
- a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.);
- a helyi önkormányzatok adósságrendezi eljárásáról szóló 1996. évi XXV. törvény;
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény;
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény;
- a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Ktv.);
- az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről és ezzel összefüggésben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi XLVIII. törvény;
- az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény;
- a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény;
- a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény;
- a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény.

5. A magyar polgári eljárásjog történetének főbb csomópontjai

5.1. Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás hatálybalépésétől az 1911. évi I. törvénycikk megalkotásáig

A kiegyezést követő évben, 1868-ban fogadta el a magyar országgyűlés az 1868. évi LIV. törvénycikket a polgári törvénykezési rendtartásról, amely 1869. július 1-én lépett hatályba. Ez a jogszabály „ideiglenes” törvénykezési rendtartás elnevezéssel honosodott meg, ugyanis már bevezetésekor ideiglenes jellegűnek szánták. Alkotói „tudatában voltak annak, hogy ez a perrendtartás nem felel meg teljesen a kor igényeinek, de törvényhozásunk nem látta elérkezettnek az időt arra, hogy a polgári per nagyszabású reformját keresztülvigye.”⁷A törvénycikk megalkotásakor tisztában voltak azzal, hogy a polgári peres eljárás végleges reformja csak a *szóbeliségen* épülhet fel, de erre az ország a bírósági szervezet fogyatékosága és az anyagi eszközök hiánya miatt nem volt felkészülve.⁸ Az eredeti elképzelések ellenére a törvény közel fél évszázadon át volt a perjog egyik fő forrása, amely a peres eljárási szabályokon kívül a végrehajtási eljárást is rendezte.

A Plósz-féle Pp. előkészületének munkálatai az 1880-as évekre nyúlnak vissza. A szükséges előtanulmányok céljából a Kormány Emmer Kornél képviselőt, ügyvédet és Plósz Sándor egyetemi tanárt külföldre küldte, akik tanulmányaik eredményeképpen 1885-ben egy-egy tanulmányt terjesztettek elő. Plósz munkája „A magyar polgári perrendtartás tervezete” az egész eljárást felölelő rendszeres mű, az 1877. évi német polgári perrendtartás (dZPO) alapján készült. Emmer munkája a „Törvényjavaslat a szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság elvein alapuló polgári törvénykezési rendtartás tár-

⁷ Részlet az 1911. évi I. törvénycikkhez fűzött indokolásból.

⁸ Magyary Géza: Magyar polgári perjog, Átdolgozta: Nizsalovszky Endre, III. Kiadás Franklin Társulat, Bp., 1940, 29. o.

gyában” a francia perjog hatása alatt készült munka volt, amely csak azokra a kérdésekre szorítkozott, amelyekben szerzője Plósz Sándor tervezetétől eltért.⁹

A járásbírószági eljárásban bevezették a szintén Plósz Sándor nevéhez köthető *sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. törvényt*. Ez már korszerű törvény volt, a szóbeliség, a közvetlenség és a bizonyítékok szabad mérlegelésén alapuló eljárást vezetett be, így joggal állapíthatjuk meg, hogy előfutára volt az 1911. évi Pp.-nek, Kengyel Miklós szavaival, afféle „próbatörvény”.¹⁰ Célja éppen az volt, hogy kipróbálják a leendő Pp. elveit, és a jogalkalmazók a kisebb jelentőségű ügyekben hozzászokjanak az új eljárási szabályokhoz. Az 1911. évi Pp. megalkotásával ez a törvény is célját és hatályát veszítette.¹¹ E részleges reform megvalósulásával a teljes reform munkálatai nem maradtak abba. 1893-ban az igazságügyi miniszter közzétette a teljes polgári perrend újabb tervezetét, amely teljes egészében Plósz Sándor munkája volt. Több sikertelen előterjesztést követően végül az ötödik törvényjavaslatot fogadta el a képviselőház 1910 novemberében. A két ház által elfogadott szöveget a király végül 1911. január 8-án szentesítette, és ugyanazon hó 15-én hirdették ki az 1911. évi 1. törvénycikket a polgári perrendtartásról.¹² 1915. január 1-jén lépett hatályba az új perrendtartás.

5.2. A Plósz-féle Pp.

A Plósz-féle Pp. 792 §-ban rendezte a polgári perjog szabályanyagát. A Pp. nem ölelte fel az egész perjogot, viszont tartalmazta a peres eljárásokon kívül számos nemperes eljárás szabályait is.

Az 1911. évi Pp.-t, amely a német és az osztrák polgári perrendtartás szabályaira erősen támaszkodott, mind a korabeli perjogi szakirodalom, mind az utókor igen nagyra tartotta. Magyary Géza „figyelemreméltó, rendkívül értékes törvényhozási alkotás-ként”¹³ jellemezte, Sárffy Andor a „hosszú évtizedekig tartó előkészítés nagy értékű gyümölcésének”¹⁴. Kengyel Miklós szerint „az 1911. évi Pp. korának legjobban sikerült és legmodernebb eljárásjogi törvénye lett, [...] mely maradéktalanul érvényesítette a XIX. századi jogfejlődés során kialakult alapelveket, másfelől megteremtette a bíróság és a felek modern együttműködését.”¹⁵ Gáspárdy László szerint „Plósz Sándor életművének betetőzéseként bel- és külföldön egyaránt ma is számon tartott törvény korszakos, előre-mutató újítása volt, hogy az elsőfolyamodású perbíróságok előtti eljárásokra két, egy-

⁹ Magyary i.m. 30. o.

¹⁰ Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog, Osiris Kiadó, Bp., 2000, 63. o.

¹¹ Sárffy Andor: Magyar polgári perjog, Bp., 1946, 24. o.

¹² Magyary i.m. 31. o.

¹³ Magyary i.m. 31. o.

¹⁴ Sárffy i.m. 25. o.

¹⁵ Kengyel i.m. 61., 64. o.